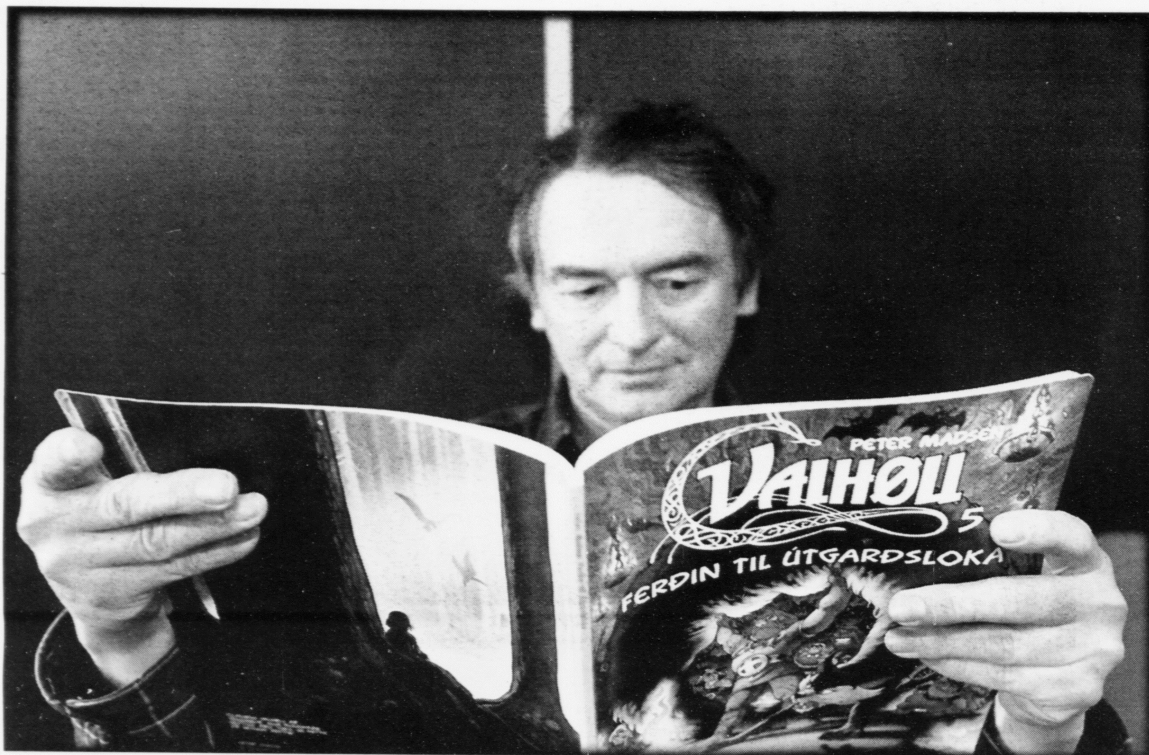

Evropeiskur sáttmáli bindur Danmark í málstríði

Í 1992 skrifaði Danmark undir evropeiska sáttmálan um landsparta- og minnilutamál. Undirskriftin bindur Danmark í spurninginum um stöðuna hjá føroyska málinum.

Bakgrund

DÁNJAL HØJGAARD

Sáttmálin um minniluta- og landspartamál hefur nevnlíga eina generella áseting um, at sáttmálastatirnir skulu tryggja, at *øll* landsparta- og minnilutamál skulu verjast av sáttmálanum. Tískil kann Danmark ikki leypa bukk um føroyska málið, uttan at koma at standa skúlarætt í Evroparáðnum.

Noktar landsstýrið fyr, at sáttmálin skal fevna um føroyska málið, so merkir tað, at danska stjórnin fær ikki staðfest sáttmálan um landsparta- og minnilutamál, verður sagt í danska uttanríkisráðnum.

Sáttmálin

Fyr, at skilja hvussu hetta hongur saman skulu vit sjey ár aftur í tíðina. Aftur til 1992.

Hetta árið skriva limalondini í Evroparáðnum undir evropeiska sáttmálan

um landsparta- og minnilutamál. Endamálið við sáttmálanum er at verja og menna smámálini í Evropa. Ella minniluta- og regionalmálini, sum tað verður rópt. Danmark er eitt av londunum sum skrivar undir sáttmálan.

Evropeiski sáttmálin kann lutast sundur í tveir partar.

Annar parturin er ein generell viðurkenning av smámálanum, sum áleggur teimum evropeisku statunum, at taka atlit fyr, smámálanum í teirra politikki, lóggávu og praksis.

Hin parturin er eitt slag av yvirbygningi, har statirnir kunnu velja, at seta í verk serlig tiltøk, at menna smámálini.

Eitt regiónsmál

Treytin fyr, at evropeiski sáttmálin fær gildi í danska ríkinum er at hann verður staðfestur í Fólkinginum. Í tí sambandi skal gerast greitt hvørji mál sáttmálin skal fevna um. Og í hvussu stóran mun tey skulu verjast.

4. februar 1998 skrivar uttanríkisráðið bræv til Vibeke Larsen, ríkisumboð. Har verður staðfest, at uttanríkisráðið metir, at í danska ríkinum eiga evropeiski sáttmálin at fáa gildi fyr, trý mál - týskt, grønlenskt og føroyskt. Landsstýrið verður biðið um at gera viðmerkingar til innihaldið í brævinum.

Í brævinum frá 4. februar 1998, grundgevir uttanríkisráðið sína stöðu við at vísa beinleiðis til evropeiska sáttmálan:

„Artikkel I defineres „regional- eller mindretalsprog“ som sprog, der traditionelt anvendes inden for et bestemt område i en stat af statsborgere i denne stat, som udgør en gruppe, der er talmæssig mindre end resten af statens befolkning, og som er forskellige fra det eller de officielle sprog i staten.“

„Udenrigsministeriet går i denne forbindelse ud fra, at det færøske sprog må anses for at opfylde charterets definition af et mindretalsprog.“

Nakrar fáar dagar seinni boðar táverandi lögmaður, Edmund Joensen frá, at landsstýrið góðtekur, at evropeiski sáttmálin fær gildi í Føroyum.

Onga viðmerking

Í donsku umsitingini verður nú arbeitt viðari við at fyrireika eitt uppskot til samtyktar, at leggja fyr, Fólkingið. Grønlenska heimastýrið góðkennir evropeiska sáttmálan. Somuleiðis týski minnilutin í Suðurjútlandi, sum kemur undir greinina um serligar sönndir.

Í október í ár fær landsstýrið sendandi eina nýggja danska umseting av sáttmálatekstinum. Nú er tað sjálvsstýrissamgongan hjá Anfinni Kallsberg sum ræður í Tinganesi.

Men landsstýrið hefur ongar viðmerkingar. Málið verður eftir øllum at døma ikki viðgjört politisk, men viðgjört sum avgreiðslumál.

Rok kemur í

Tað er tá málið verður lagt fyr, Fólkingið herfyri at

rok kemur í.

Tað skurrar í oyrunum, tá útvarpið boðar frá, at føroyskt skal viðurkennast sum landspartamál. Føroyar eru eingin landspartur og føroyskt einki landspartamál. Ein ótilvitað provokation frá donsku stjórnini, nú fullveldið er sett út í kortið, eru tónarnir úr Tinganesi.

Landsstýrið boðar nú donsku stjórnini frá, at føroyskt skal ikki umfatast av sáttmálanum, tá hann verður staðfestur í Fólkinginum. Og Poul Nyrup Rasmussen, forsætisráðharri lovar alment at lurta eftir føroyingum

Í knipu

Í veruleikanum hefur landsstýrið sett stjórnina í eina ringa knipu. Bæði týski minnilutin í Suðurjútlandi og grønlenska heimastýrið vanta sær nóg av sáttmálanum.

Tvíhaldur landsstýrið um, at føroysk skal haldast uttanfyri fær Danmark ikki staðfest evropeiska sátt-

málan, verður sagt í uttanríkisráðnum.

Teoretisk kann Fólkingið næstu vikurnar staðfesta sáttmálan uttan at føroyska málið verður nevnt. Hetta loysir kortini ongar trupulleikar, tí Danmark fær trupulleikar við at forklára Evroparáðnum hví føroyskt ikki er góðkent, sigur uttanríkisráðið.

Tí arbeida embætismenn á donsku ráðharrastovunum nú við eini semingsloysn, sum teir vóna at føroyingar kunnu góðtaka. Loysnin er at tað verður staðfest at føroysk er høvuðsmálið í Føroyum.

Úr uttanríkisráðnum ljóða tey greiðu boð, at danska stjórnin kann ikki rýma frá skyldunum, sum hon átók sær, tá hon skrifaði undir evropeiska sáttmálan í 1992.